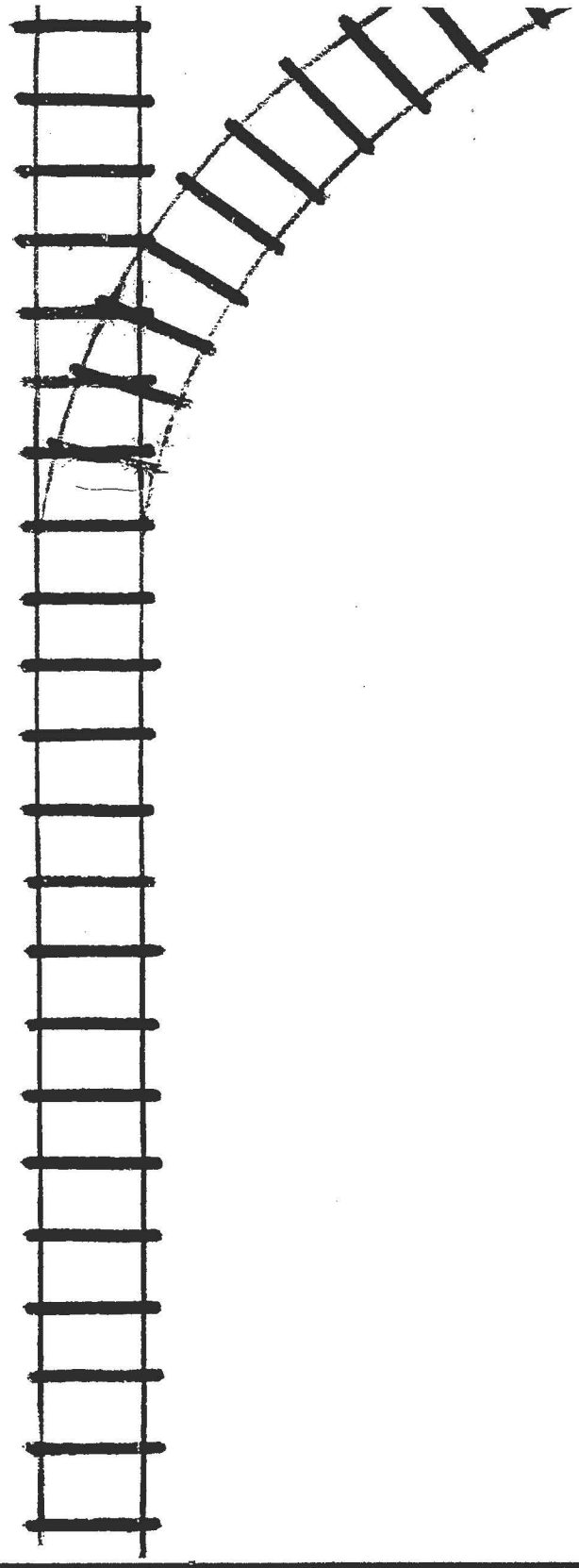

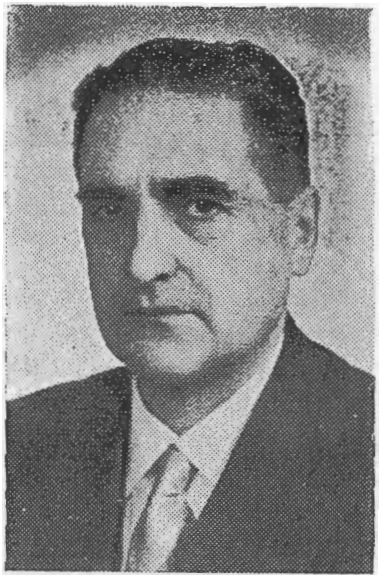
RIIHIMÄKI-SEURA

25 v

Riihimäki-Seura r.y:n 25-vuotisjulkaisu N:o 2

Riihimäellä syyskuun 4 p. 1960

Toimittanut: K. L. Salminen
Piirtänyt: Irma Airisto

Hämeen Heimoliiton puheenjohtaja, maaherra Jorma Tuominen.

Riihimäen kotiseutuväelle

Hämeen ensimmäisten kotiseutuyhdistysten joukossa on Riihimäki-Seura, joka viime keväänä tuli toimineeksi 25 vuotta. Se on kunnioitettava ikä suhteellisen nuorella suomalaisen kotiseututoiminnan työsaralla. Hämeen Heimoliitto esittää Riihimäki-Seuralle parhaimmat onnen ja menestyksen toivotuksensa tervehtien samalla kaikkia yhdistyksen johtohenkilöitä, jäseniä ja kotiseututyön ystäviä Riihimäellä. Heimoliitto tahtoo esittää tässä yhteydessä kiitoksensa myös Riihimäen valveutuneille kunnallismiehille siitä, että he oivaltaen kotiseututyön suuren merkityksen ovat olleet jatkuvasti esimerkillisellä tavalla tätä työtä tukemassa. Se tekee tämän maakunnallisena kotiseututoiminnan keskuselimenä edustaen täten hämäläistä kotiseutuväkeä, joka tämän Riihimäki-seuran juhlavuoden huhtikuulla oli viimeksi koolla Riihimäen kaupungissa Hämeen Kotiseutupäivää viettämässä.

Hämeenlinnassa heinäkuulla 1960

HÄMEEN HEIMOLIITTO r.y.

Jorma Tuominen

Väinö Heikkilä

Paikkakunta, jossa olemme syntyneet, nuoruusvuotemme viettäneet tai elämäntyötämme jatkuvasti suorittaneet, muodostuu meille itsekullekin rakkaaksi. Toiminta, joka perustuu rakkauteen, on pyyteetöntä; kotiseuturakkauden sanelema kotiseututyö on myös sitä. Rakentaen ja yhdistäen se työtään tekee kotiseudun ja sen asukkaiden onneksi ja viihtyisyyden lisäämiseksi. Kotiseuturakkauteen perustuu oleellisesti myös isänmaanrakkaus.

Ilolla voidaan todeta kotiseututyön viime vuosikymmeninä maassamme suuresti voimistuneen ja laajentuneen. Erityisen voimakkaana tämä on ollut havaittavissa Hämeessä. Järjestäytynyttä kotiseututyötä suoritetaan miltei läänin jokaisessa kunnassa. Tällä hetkellä on vain neljä pitäjää, joissa ei vielä toimi kotiseutuyhdistys, mutta niissäkin sellainen on perusteilla.

LAURI PALVA:

Kolmen kirkon kaupunki

Niin kauan kuin nykyisen kaupunkimme alueella on ollut kristittyä asutusta on se ollut luterilaisen tunnustuksen omistavaa. Maanviljelysasutus on vanhinta ja sitä tuskin on näillä main 1500-luvun takaisena. Myöhempinä vuosina tänne on muuttanut muitakin tunnustuksia omaavia kristittyjä, jotka saamansa hengellisen valon mukaan pyrkivät palvelemaan Jumalaa ja täyttämään hänen tahtonsa. Tunnustuksesta huolimatta vallitkoon kaikkien kristittyjen kesken hyvä sopu ja jalo kilvoittelu elämän tiellä.

Kokemukseni mukaan kuluneen vuoden aikana monelle Riihimäen luterilaisen kirkon jäsenelle on Jumalan johdatuksesta isiltä peritty kirkko käynyt entistä rakkaammaksi. Monet ovat vakuuttaneet, että vasta nyt, kun heille on väen väkisin käyty tyrkyttämässä Kristuksen kirkolle vieraita oppeja ja vaadittu eroamaan luterilaisesta kirkosta, he ovat oppineet näkemään, mikä arvo on kansallemme yhtenäinen vuosisatainen kirkkomme. Sen julistama Sana vapauttaa meidät ulkonaisista ja sisäisistä kahleista sikäli kuin pysymme uskollisina Raamatun sanan opetuksille.

Raamatun sana julistaa voimakkaasti yhteiskunnallista vanhurskautta. Se ei esitä mitään poliittista ohjelmaa. Se ei mahdu mihinkään kaavoihin. Raamattu sanoo: »Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi». Siinä on avainsana yhteiskunnalliseen vanhurskauteen poliittisista ja taloudellisista oppijärjestelmistä riippumatta. Ketään ei saa sortaa, kenellekään ei saa tehdä vääryyttä. Ketään ei saa riistää. Ketään ei saa vahingoittaa ruumiin eikä hengen puolesta.

Jumalan ihmisinä meidät on kutsuttu palvelemaan toinen toisiamme pyytämättä itsellemme vastapalveluksia.

Raamattuun pohjautuva luterilaisen uskomme mukainen siveysoppi on niin korkeata luokkaa, että sen totinen noudattaminen nostaa tämän kansan uudelle elämäntasolle ulkonaisestikin.

Meidän kannattaa ponnistella pahoja voimia vastaan. Meillä on suuret ajalliset arvot kysymyksessä. Koko kansamme tulevaisuus on vaakalaudalla. Säilymmekö vapaana kristittynä kansana, vai salliiko Jumala meidän tottelemattomuutemme tähden sortua jumalattomuuteen ja sen mukana sisäiseen ja ulkonaiseen orjuuteen. Historia osoittaa kyllin selvästi, miten käy niitten kansojen, joitten sisäisenä voimana ei ole kristinusko.

Jumalan antamiin ajallisen elämän lahjoihin kuuluu yksilöön kohdistuva sisäisen elämän vapaus. Tätä luterilainen kansankirkkomme Raamattuun pitäytyvän julistuksen ja sakramenttien avulla pyytää jatkuvasti kirkastaa. Room. 3, 28 sanat »Sillä me päätämme, että ihminen vanhurskautetaan uskosta ilman lain tekoja» avaavat meille tien pelastuksen lähteelle. Kristuksen sijaiskärsimys on kokonaan Jumalan työtä. Mitä Jumala Kristuksessa on tehnyt meidän hyväksemme, sitä hän jatkuvasti tekee Kristuksen kautta meissä. Vain Kristus toimii. Me emme millään — emme edes uskollammekaan — voi mitään lisätä Kristuksen sijaissovitustyöhön.

Ihminen luonnostaan on ylpeä. Hän tahtoisi tehdä jotain sovittavaa Jumalan mielialan muuttamiseksi. Ihminen itse tahtoisi tuoda uhrin, vaikka se on hänen syntiselle olemukselleen mahdotonta. Sentähden ihmisen yritys syntien sovittamiseksi on pakanallista ja jumalatonta.

Me saamme Jumalan lahjana syntien anteeksiantamuksen. Saamme sen täydellisenä.

Anteeksiantamuksen sanan ja sakramenttien

hoidon tärkeimpänä paikkana on kristityillä kirkkorakennus. Iloitsemme, että tuhansien ihmisten rakkauden lahjojen avulla saadaan seurakuntamme pohjoiseen osaan uusi kirkko. Tulkoon sen parhaimmaksi kaunistukseksi kirkontäyteinen rukoileva seurakunta.

Kotiseudun päivänä Riihimäki-päivä on myös seurakunnan juhlapäivä yhdessä kaupungin kaiken asujamiston kanssa. Nopea edistyminen elämän eri aloilla ilahduttaa sydämiä ja luo tulevaisuudenuskoa. Kristillisen seurakunnan tehtävänä on hoitaa kaupunkimme asukkaitten elämän herkimpiä ja syvimmälle elämään vaikuttavia alueita, jotka usein näkymättöminä syvinä pohjavirtoina kostuttavat sydänten elämää.

Toivotan Riihimäen seurakunnan puolesta hartain sydämin kaikille kotikaupunkimme asukkaille jatkuvaa Jumalan siunausta.

Filmaist. Aarne Eskola.

Riihimäki-Seuran ensimmäisellä puheenjohtajalla on puheenvuoro

Riihimäki-Seuran perustaminen 1930-luvun puolivälissä oli tulos silloin paikkakunnalla tapahtuneesta kotiseutuharrastuksen voimistumisesta. Tämän harrastuksen keskuksena tähän aikaan oli syksyllä 1934 perustettu Kansalaisopiston kotiseutupiiri, joka kokoontui opiston suojissa joka toinen viikko silloisen nuoren maisteri Heikki Sahlbergin johdolla. Syntyperäisenä riihimäkeläisenä maisteri Sahlberg tunsi suurta kiinnostusta kotiseutunsa menneisyyden selvittämiseen ja osasi tartuttaa tämän harrastuksensa myös johtamansa piirin jäseniin. Opiston silloisena johtajana seurasin tietenkin kiinnostuksella opintopiirin työtä ja iloitsin sen osaksi tulleesta harrastuksesta. Muistiini on erityisesti jäänyt, miten monet vanhemman polven riihimäkeläiset osallistuivat ahkerasti piirin toimintaan kertoen siellä omia muistelmiaan ja muilta saamiaan tietoja Riihimäen asemaseudun asutuksen synnystä ja sen kehityksestä suureksi rautatien solmukohdaksi. Heistä on erikseen mainittava sahan työmies V. Salonen, jonka kirjallisilla muistiinpanoilla ja monilla paikkakunnan asutuksen kehitystä valaisevilla karttaluonnoksilla on nähdäkseni pysyvä arvonsa Riihimäen menneisyyden selvittämisessä.

Kun Riihimäki-Seura toukokuun 31 päivänä 1935 Kansalaisopistossa pidetyssä kokouksessa perustettiin, tuli sen tehtäväksi jatkaa ja tehostaa Kansalaisopiston kotiseutupiirin keskuudessa virinnyttä kotiseututyötä. Seuran tarkoitukseksi määriteltiin kotiseuturakkauden ja -harrastuksen herättäminen paikkakunnan asukkaissa ja kauppalan henkisen ja aineellisen elämän edistäminen. Vapaana kotiseutujärjestönä seuran tuli tukea kauppalan hallintoa sen toiminnassa kauppalan olojen kehittämiseksi a siten os vau u a siihen, että Riihimäestä kehittyisi taloudellisesti hyvinvoipa, sivistysharrastuksista rikas ja sen kaikille asukkaille viihtyisä yhdyskunta.

Riihimäki-Seuran viettäessä 25-vuotisen toimintansa juhlaa uskon ja toivon, että ne samat ajatukset ja tarkoitusperät, jotka aikanaan elähyttivät seuran perustajia, innoittavat edelleen seuraa toimimaan kotikaupunkinsa hyväksi. Riihimäki-Seuran ensimmäisenä puheenjohtajana pyydän merkkivuoden johdosta esittää seuran nykyiselle johdolle ja jäsenille parhaimman tervehdykseni ja toivottaa seuran tärkeälle työlle jatkuvaa menestystä.

AARNE ESKOLA.

URHO RANTA:

RIIHIMÄKI JA RAUTATIE

Rautatie ja Riihimäki — nämä kaksi käsitettä kuuluvat erottamattomasti yhteen, ja ovat kuuluneet jo sata vuotta. Vuonna 1860 oli Helsingin—Hämeenlinnan rautatie parhaillaan rakenteilla. Vuonna 1862 se valmistui lopullisesti ja avattiin yleiselle liikenteelle. Joka toinen päivä kulki juna »ylöspäin» ja joka toinen päivä »alaspäin», kuten senaikaisessa aikataulussa sanottiin. Sunnuntai oli lepopäivä, silloin eivät junat kulkeneet lainkaan.

Sen jälkeen on paljon tapahtunut. Marraskuun 1 päivänä 1869 valmistui Riihimäen—Lahden rata ja seuraavan vuoden syyskuun 11 päivänä avattiin liikenteelle huomattavasti pitempi taival, rata Lahdesta Pietariin. Riihimäeltä itään suuntautuvan radan rakennusvaiheet olivat vaikeat, jos eivät olleet helpot Helsingin—Hämeenlinnan rautatien rakennusvuodetkaan. Nälkä ja kulkutaudit verottivat radanrakentajajoukkoa. Noista ajoista kertovat Hyvinkään ja Oitin rautatienrakentajakalmistot.

Kun vaikeista alkuvuosista oli päästy, alkoivat kukoistuksen ajat. Syntyi teollisuutta, ja kaupankäynti vilkastui vilkastumistaan. Rakennustyö alkoi ja liikenne lisääntyi. Tämän hetken riihimäkeläiset tietävät ja tuntevat nykyisen kehityksen, mutta monikaan heistä ei tunne kaupunkinsa alkuvaiheita. On sen vuoksi aiheellista palauttaa mieliin Riihimäki sellaisena kuin se oli sata vuotta sitten.

Kun ensimmäistä rataamme ruvettiin rakentamaan, oli Riihimäen seutu jokseenkin autiota. Vain Karan kartanon ulkotilan uudisraivaukset olivat merkkinä orastavasta maanviljelyksestä. Teitä ei ollut ja asumuksistakin mainitaan ainoastaan yksinkertainen voudintupa ränsistyneen riihen vierellä. Siitä nimi Riihimäki.

Kolmen ja puolen kilometrin päässä asema-alueelta olevaan Herajoen kylään tehtiin aluksi tie. Herajoelle asettuikin radan rakennuspäällikkö asumaan majailtuaan sitä ennen eli lämpimimmän osan vuotta 1857 lähempänä asemaa sijaitsevissa Huhtimon ja Uudentalon torpissa. Ensimmäinen rautatietä varten pystytetty rakennus oli ratamestarin asunto mäellä, mainitun tien varrella. Syksyllä 1858 valmistui ns. virkamiesrakennus, joka oli tarkoitettu neljälle perheelle, asemainsinöörille, sittemmin ensimmäiselle rataosaston johtajalle E. Wasastjernalle, vaakitsijalle, sittemmin Riihimäen asemapäällikölle A. W. Öllerille, kirjuri J. A. Lindbladille ja varastonhoitaja J. H. Fagerströmille. Varsinainen asemarakennus valmistui vasta vuonna 1868. Aseman takana olevaa metsikköä harvennettiin huomattavasti, käytäviä ja istumapaikkoja laitettiin ja niin muodostui pieni, viehättävä puisto. Sen nähtävyyksiin kuuluivat kiviportaat, koristeellinen tuohimaja, suurempi kuusimaja turvepenkkeineen sekä nuorten suosima keinu.

Itse asema oli alavammalla paikalla, niityn laidassa. Sijaintia ei voida pitää erityisen onnistuneena ainakaan luonnonkauneuden puolesta, mutta henkilökunta teki minkä voi sen kaunistamiseksi. Kaikki ottivat osaa työhön, ylimmästä alimpaan. Ojittamalla kuivattiin vesiperäinen maa ja täytemaata tuotiin asema-alueelle. Koivut kuljetettiin kauempaa juurineen ja ne istutettiin kujiksi ruohokenttineen ja käytävineen. Pensaat ja lehtimajat antoivat vaihtelua ja viehätystä alueelle. Olipa tienoolla lammikkokin, johon vesi tuli puistikon ja puutarhan kautta keinotekoista puroa myöten. Puroon tehty pato synnytti putouksen, joka vesirattaan avulla käytti pumppua. Vesiratas ja pumppu toimivat automaattisesti ja somana suihkukaivona puhalsi lammikossa uiva pienoisvalas vesipylvään ilmaan. Näin pyrkivät rautatieläiset ja ennen kaikkea toimelias asemapäällikkö luomaan kauneutta aseman karuun ympäristöön.

Liikenteen lisääntyminen, lisäraiteistojen rakentaminen ja uudet rakennukset, nimenomaan uusi asematalo, ovat myöhemmin pyyhkäisseet pois alkuvuosikymmenien rakennelmat.

Vuosien mittaan seutu varttui pieneksi sivistyskeskukseksi, kuten oli laita monilla muillakin rautateittemme alkuaikojen asemilla. Mai-

---

Suoritettaessa vaunujen vaihtoa Riihimäen ratapihalla oli tapana, että konduktööri tuli veturin luokse ja ilmoitti kuljettajalle mitä tehdään. Erään kerran konduktööri Helin, sittemmin Helle, tuli veturin luokse ja sanoi: »Ensin mennään viijennelle ja sitten kuujennelle ja sitten maijoille» — tarkoitti maidon kuormauspaikkaa.

märtää loppusäkeen piikin koskeneen jotakin tuttavien kesken sattunutta hammastelua.

V.P.K:lla oli torvisoittokunta ja johtajista muistetaan: Kalle Seino, Albin Palo, Otto Kivivuori ja Aksel Forss. Hyviä soittajia olivat m.m. Santeri ja Atte Grönroos, Pekka Airola, Jalmari Airisto ja erikoisesti mainittakoon Otto Erving-Ersalo. Kyllä kelpasi yleisön tanssia polkkaa ja valssia sen tahdissa, eikä suinkaan konsertit ja konserttimusiikki yleensä olleet siile vieraita. Kesäisin antoi soittokunta joskus ilmaisia konsertteja paikkakuntalaisille silloisessa kauniissa Rautatien puistossa.

Iltamia ja juhlia järjestivät eri seurat ja V.P.K:n osastot, ja niissä oli tavallisesti yhtenä ohjelmanumerona näytelmä. Melkein kaikki iltamat noudattivat pääpiirteissään samaa ohjelmalinjaa: torvisoittoa, tervehdyssanat, lausuntaa, puhe, näytelmä ja 1 1/2 tuntia tanssia. Jos iltaman järjesti voimisteluseura, oli näytelmän sijasta sauva- ja telinevoimistelua sekä pyramiideja. Siihen aikaan ei yleensä tanssiiltoja järjestetty.

Vapunvietto oli jokakeväinen merkkitapaus. Silloin kokoontui V.P.K. lippuineen ja torvisoittokuntineen aseman edustalle, jossa oli ensin sammutusnäytös, ja sitten järjestäytyi Kunta sekä marssi värikkäisiin mekkoihin pukeutuneiden päälliköittensä johdolla torvisoittokunnan tahdissa Istuinkivelle, jossa torvet soivat ja limonaadia maisteltiin. — Olipa joskus silloisella rautatieylikäytävän puusillalla tanssittukin päivän ratoksi.

Toinen paikka, jonka sisällä ja liepeillä vapaa-ajan harrastukset virisivät ja jatkuivat voimakkaina, oli Työväentalo. Riihimäen Työväenyhdistys perustettiin maaliskuussa 1903, ja yhdistys vuokrasi 2400 m²:n suuruisen »Myrskylä»-nimisen tontin sen nykyisestä paikasta Torsten ja Ellen Nordensvanilta heti yhdistyksen perustamisen jälkeen. Tontille rakennettiin talo, joka vihittiin tarkoitukseensa v. 1907, mutta omaksi tontti ostettiin vasta 14. 4. 1913 3300 mk:n kauppahinnasta, mikä oli silloin paljon rahaa. Yhdistyksen perustajajäsenistä mainittakoon m.m. vet.kuljettajat Adolf Helin ja Daniel Korhonen sekä Riihimäen turvepehkutehtaan »Sammaltehtaan» työnjohtaja Kustaa Salminen, joka oli yhdistyksen puheenjohtajana pitkän aikaa, sekä hänen vaimonsa Maria Salminen.

Työväenyhdistyksellä oli samaan tapaan kuin V.P.K:llakin omia alaosastoja, jotka toimivat sen tukena iltamien ja juhlien ohjelman suorittajina. Näistä mainittakoon näytelmäseura »Työväennäyttämö». Tunnetuimpia näyttelijöitä, jotka täyttivät silloisen amatöörinäyttelijän vaatimukset, olivat m.m. Pekka ja Lydia Oittinen, Olga Kari, Hilma Elo, Juho Nieminen, Kustaa Väre, Anni Perttunen j.n.e. Työväentalon näyttämö oli ehkä vieläkin pienempi kuin V.P.K:n, mutta silläkin näyteltiin m.m. sellaisia kappaleita kuin Tukkijoella, Metsän povessa, Kovan onnen lapsia, Roinilan talossa y.m. Torvisoittokunta oli tietenkin koottu yhdistyksen jäsenistä, ja sen perusti v. 1907 Otto Kivivuori. Sillä oli, paitsi tehtäväänsä yhdistyksen apuvoimana, kehittävä vaikutus soitannollisen elämän harrastukseen työväen piirissä. Johtajista mainittakoon Kivivuoren jälkeen Kustaa Liesmäki, Janne Nieminen ja Lehmusvirta. Roope ja Jussi Nieminen tunnettiin hyvinä soittajina monen muun joukossa. Sekakuoro toimi myöskin jonkun aikaa, vaikka se olikin virallisesti Osuusl. Ahjon kuoro. Johtajista tiedetään Kustaa Liesmäki, Lehmusvirta ja Artturi Numminen. Raittiusseura »Toivonsäde» perustettiin viime vuosisadan loppupuolella. Työväenyhdistyksen muistelmat tietävät, että seuralla oli rahaakin säästössä vuoden 1903 lopulla 381 mk, ja että työväenyhd. »Päivän Nuoret» ovat seuran työn jatkajia.

Edellä on jo mainittu musiikin harrastuksesta näiden kahden talon liepeillä, mutta sen harrastus ei suinkaan supistunut vain näihin paikkoihin. Riihimäen Rautatieläisten soittokunnan perusti jo v. 1908 ennen mainittu Otto Kivivuori, monipuolinen musiikkimies, ja hänen kuoltuaan otti johdon Otto Erving-Ersalo. Lasitehtaalle perustettiin torvisoittokunta jo vuo-

»Onkos niitä jäniksiä puissakin», sanoi Nipa Kosonen kun koira metsässä valkoisen kissan puuhun ajoi.

»En ole lastentarhan opettaja, vaan veturinkuljettaja», sanoi Heikki Salminen kun 16-vuotiaalle lämmittäjälleen ohjeita antoi.

Veturimies 1944.

den kuluttua tehtaan perustamisesta ja sen johtajista mainittakoon tehtaan johtajat Adolf ja Roope Kolehmainen sekä opettaja Eemeli Kolehmainen, jotka kaikki olivat tunnettuja musiikkimiehiä ja onpa Eemeli Kolehmainen tehnyt omia sävellyksiään moniin tilaisuuksiin. Laulunkin suhteen on lasitehdas kulkenut eturivissä. Kalle Kumén perusti sinne mieskuoron sekä sekakuoron heti tehtaan perustamisen jälkeen. Riihimäen sahalla oli myöskin torvisoittokunta, jota johtivat aikanaan Anton Karjalainen ja Ilmari Vuorisalo.

Kansalaissodan raskaiden ja sekasortoisten tapahtumien aikana ja pitkän aikaa sen jälkeenkin olivat yhdistys- ja yleiset sivistysrientot lamassa. Siitä syystä olikin suorastaan yllättävää, että vuoden 1918 syksyllä perustettiin Riihimäelle uusi, pääyhdistyksistä vapaa »Riihimäen Nuorisoseura», jolla oli erikoisesti silloin erittäin virkistävä ja vapauttava vaikutus paikkakunnan seuraelämään. Pöytäkirjoista selviää, että lokak. 5 p:nä 1918 kokoontui Työväentaloon noin 200 innostunutta henkilöä, jotka perustivat mainitun seuran. Puheenjohtajaksi valittiin tunnettu nuoriso- ja vielä tunnetumpi musiikkimies opettaja Jalmari Kuusniemi ja ensimmäiseksi sihteeriksi toimittaja Jalmari Sokala. Kuusniemi oli seuransa johdossa kuolemaansa 26. 5. -25 asti. Useimmilla seuroilla oli oma, etukäteen hahmoiteltu, kiinteä ohjelmansa, mutta Riihimäen Nuorisoseuralla oli, voisipa sanoa, monen erikoisseuran toimintalajit yhdistettyinä. Ensisijaisena mainittakoon sekakuoro, joka esiintyi hyvin usein m.m. Riihimäen kirkossa, ja josta kehittyi myöhemmin vakinainen kirkkokuoro. Näytelmä-, opinto- ja naisvoimistelukerho olivat toiminnassa, ja oma sanomalehti »Näin meidän kesken» ilmestyi määräaikoina. Seuraan kuuluvia sivistyneitä jäseniä pyydettiin puhumaan eri tilaisuuksiin paikkakunnan ulkopuolellekin vapaavalintaisista aiheista. Varsinaisena toimipaikkanaan piti seura Eteläistä koulua joskin sen eräs kerho kokoontui kerran viikossa V.P.K:n talollakin. Suurimmillaan oli seurassa n. 250 jäsentä. Kuusniemen kuoltua ja Kansalaisopiston tultua perustetuksi paikkakunnalle siirtyivät seuran harrastukset ja harrastajajoukko vähitellen sen piiriin.

Edellä on kerrottu monista harrastuksista eri puolilla Riihimäkeä. Varmaan olisi kertomukseen voitu lisätäkin jotain, mutta tuskinpa mainittavaa. Tiedot joistakin syttyneistä ja hiljaa sammuneista harrastuskohteista ovat hävinneet, eikä niiden todenperäisyyteen voi yksinomaan muistin varassa luottaa.

Vanhojen riihimäkeläisten muistin virkistämiseksi ja nuorempien liikuntakasvatuksen harrastajain ihmeteltäväksi tulkoon vielä mainituksi muutama muistikuva:

Ensimmäinen uimalaitos ei ollut suinkaan siellä missä nyt on »vanha uimalaitos», vaan oli se ratapihan takana Vantaan joessa siinä n. 100 m:n suoralla, joka tulee melkein kohtisuoraan rataa kohti kääntyäkseen kulkemaan radan sivua ja edelleen sillan alitse. Sen suoran alussa oli entisellä »herrasväellä» oikein uimakoppi ja sen edessä syvennys joessa, johon voi sukeltaakin. Suoraa oli kaivettu ja levennetty ja monet silloiset lapset ja nuoret kehittyivät täten uimataitoisiksi näinkin kuivalla paikkakunnalla.

Ensimmäinen luistinrata ei ollut »ruutanalammikon» päällä Ilmolan luona eikä rautatieläisten talon edessä, vaan suolla metsän keskellä Ahjon ja K-O-P:n nykyisten liiketalojen vaiheilla. Sen teki ja ylläpiti riihimäkeläisten hyvin tuntema vetkuljettaja Johan Kock, touhumies ja rakentaja, josta Kokinmäki on saanut nimen. Suuri puutalo mäen päällä on Kockin muistomonumentti. Kävipä tällä »baanalla», joka lienee ollut n. 15 × 20 m, silloin ja pitkän aikaa myöhemminkin kuuluisa kaunoluistelijapari Jakobsson antamassa kaunoluistelunäytöksiä. Suo oli tällä radalla pohjana, joten vain pintasilitystä varten täytyi sille ruiskuttaa vettä.

Huvittavana piirteenä mainittakoon vielä, että vanha asema oli paikka, jossa yhdyskunnan asukkaat, niin nuoret kuin vanhemmatkin, kävivät iltaisin »junia päästämässä» ja toisiaan tapaamassa. Tämä joukko ei ollut nykyisiin »lättähattuihin» tai »piukkapöksypimuihin» verrattavaa, — olipahan siististi käyttäytyvää väkeä, jota ei poliisin eikä asemavirkailijain tarvinnut pois hätyytellä.

Heikkilänkujan varrella asuvan kauppias Salmisen keittiöön tuli kerran muuan täti-ihminen ja kysyi hammaslääkäriä, joka asui saman talon yläkerrassa. Hänelle neuvottiin, että hammaslääkärin ovi on kadun puolella. Täti lähtikin, mutta kiersi koko korttelin, ja sanoi hammaslääkärille saavuttuaan: »Kylläpä tämä onkin mutkan takana».

TAUNO KARILA:

Muutamia muistikuvia kolmesta opettajahahmosta

Vuosisatamme alkukymmenien riihimäkeläiset muistavat hyvin kolme keskeistä opettajahahmoa, nimittäin rehtori Oksasen sekä Tuuran ja Karilan. Monet ovat olleet heidän oppilainaan, monet muistavat heidät muulla tavalla. Voidaanpa melkein huoletta sanoa, ettei sellaista vanhaa Riihimäen asukasta olekaan, joka näistä miehistä ei pystyisi jotakin omakohtaisesti koettua ja havaittua kertomaan.

Mieleeni muistuu elävänä muuan myöhäiskesän päivä. Työntelin yksinäni kuulaa Eteläisen koulun, kesän kuluessa kauniisti nurmettuneella pihamaalla, kun äkkiä jäin ihmettelemään portista tulevaa, raskasta taakkaa kantavaa miestä. Tulija oli opettaja Tuura. Hän oli jo silloin eläkkeellä, mutta hoiteli Riihimäen kansakoulujen taloudenhoitajan tointa, ja virka-asioissa hän nytkin oli liikkeellä. Hän oli tuomassa, kuten pian selvisi, Eteläisen koulun voimistelusaliin rekkiä. Koko komeus, joka käsitti raskaan raudoitetun tolpan ja sen kylkeen sinkkivaijereilla kiedotun tangon, oli vanhan miehen olkapäällä. Kantamus painoi aivan silmin nähtävästi. Muistan, että tunsin eräänlaista säälin ja ihailun luonteista tunnetta tulijaa kohtaan. Menin hänen luokseen ja koetin olla kömpelösti apuna taakkaa alas kiviportaalle laskettaessa. Tuura pyyhki hikeä niskastaan, kasvoiltaan ja paljaalta päälaeltaan, sipaisi sitten pitkää, tummantuuheaa partaansa ja lausahti: »Ei ole minusta enää mieheksi, kun tuollainenkin painaa». Ehätin heti selittämään, että minä, vaikka olin nuori mies ja parhaissa voimissani, tuskin olisin pystynyt suoritukseen, jonka hän juuri oli suurenmoisesti läpäissyt. Tuura oli nimittäin tuonut kantamuksen Rautatien koululta saakka, eli siis hyvinkin puolen kilometrin matkan. Kertomani tapaus tulee jotensakin välittömästi aina mieleeni, milloin juttu tavalla tai toisella kääntyy opettaja Tuuraan. Mielestäni tapaus kuvaa koko hänen olemustaan. Siinä näyttäytyy vaatimattomuuden ja miehelle uskotun viranhoidon määräämän taloudellisen tarkkuuden ohella pohjalaisen luonteen taipumus repäisevään ratkaisuun: »Mitä turhia kalliita hevoskuljetuksia maksamaan, tanko olalle vaan ja mars matkaan!» — Käsite »vanhan kansan mies» parhaimmassa merkityksessään soveltuu Juho Kustaa Tuuralle jos kenelle.

Koulun pidossaan hän oli järkähtämättömän kurin ja järjestyksen vaatija. Hänen oppilaansa kertovat mielellään monia kaskuja näistä asioista, Tuuran omalaatuisista otteista, hänen kasvatusjärjestelmästään, jossa keinot eivät läheskään aina rajoittuneet pelkän sanan voimalla ojentamiseen, vaan käsitivät radikaalisempiakin, usein perin sukkelasti keksittyjä menettelytapoja. Tuura oli suoraviivainen mies, ja minulle on jäänyt sellainen käsitys, että hän oli erityisen sulkeutunut. Tosin minun on sanottava, etten päässyt häntä varsinaisesti lähemmin tuntemaan, vaikka näinkin hänet monien vuosien ajanjakson kuluessa varsin usein ja kuulin hänestä keskustelujen yhteydessä kerrottavan. Jotakin vaikeasti lähestyttävää liittyy opettaja Tuuran hahmoon minun henkilökohtaisissa muistikuvissani.

Sitä tutumpi on minulle toinen alussa mainituista kansakoulunopettajista, nimittäin isäni Otto W. Karila. Hänestä voisin tietysti kertoa paljonkin ja myös tarkkoja yksityispiirteitä. Perheen keskuudessa hän oli luonteeltaan avoin. Milloinkaan ei tarvinnut jäädä pohtimaan, mitä hänellä mahdollisesti oli mielessään. Hänen ajatuksensa ja tunteensa kuvastuivat välittömästi. Erityisesti hän innostui aina, milloin vain oli miehen kunto tavalla taikka toisella puntarissa. Isänmaan asioista isäni keskusteli mielellään ja vilkkaasti eikä läheskään aina kiivastumatta. Urheilusuoritukset kiinnostivat häntä suuresti. Muistan hyvin opettajien ja rautatievirkamiesten »puulaakiottelun», jossa isänikin pelasi toisena puolustajana eli »pakkina», kuten siihen aikaan sanottiin. Muistan myös, miten minua hiukan niinkuin kainostutti katsella poikajoukossa tuota ottelua siitä huolimatta, että tapaus kaiken järjen mukaan oli otettava huumorin

kannalta. »Kaverit» olivat sillä kerralla kuitenkin yllättävän hienotunteisia. Varsin kärkkäästi he olivat valmiit nykäisemään kylkeen ja sanomaan: »Katso, kun isäs sai pitkän potkun!» Isäni urheiluharrastuksilla oli myös aktiivisempi puolensa. Hän oli nimittäin syntymästään saakka aivan »hevoshullu». Usein hän puhkesi hyvinkin tunnepitoisesti puhumaan hevosen jaloista ominaisuuksista, ja hevosurheilu veti häntä vastustamattomasti puoleensa. Hänellä oli itsellään juoksijahevosia, ja hän otti osaa moniin kilpailuihin. Ehdotin kerran, että myös minä ajelisin harjoitusajeluja kilparattailla, koska isälläni monien toimiensa vuoksi ei aina ollut sopivaa aikaa. Sovittiin näin, ja lähdin yrittämään Mieleni teki eräällä maantiesuoralla kokeilla, minkälaiseen vauhtiin hevonen pääsee, ja tuloksena oli viimein pitkä ja raju laukka. Onnettomuudeksi sattui tulemaan joku hevosmies vastaan tiedoittaen heti asiasta isälleni, joka sanoi seuraavana päivänä: »Kyllä kai on parempi, ettet lähde enää, kun kuulema päästelet pitkät pätkät täyttä neliä» — Ja siihen se hauskuus loppui.

Isäni opetustyöstä on jäänyt mieleeni, miten hän aamiaistunneilla istuessamme ruokapöydän ääressä kertoili aamupäivän koulutapahtumia. Milloin hän oli syventynyt johonkin historian tai raamatunhistorian kohtaan, laskuesimerkkiin jne. Usein hänellä oli jotain hauskaa kerrottavaa, väliin tietenkin myös jokin kurinpidollinen tapaus. Käsitykseni mukaan isäni löysi työstänä paljon tyydytystä, monia mielenkiintoisia puolia, jotka antoivat hänen elämälleen sisällystä.

Yhteiskoulun rehtori O. I. Oksanen oli synnynnäinen johtajapersoonallisuus. Nähdäkseni hän käsitti tehtävänsä nousevan paikkakunnan oppikoulun rehtorina sotilaan tavoin ottaen kantaakseen koko vastuun ei vain koulunsa vaan myös sitä ympäröivän muun elämän kehityksestä. Oksasella oli laaja humanistinen sivistys, ja kaikesta saattoi havaita, miten hän asetti aina tiedon ensiarvoiseen, ratkaisevaan asemaan. Hänen kouluopetuksensa muistutti yliopistomiehen luennoimista ja seurustelun alalla hän viihtyi parhaiten älyn leikkiin ja väittelyyn kääntyvässä keskustelussa. Esimerkkinä siitä, että hän johtajan asemassaan pyrki olemaan myös esikuva, oli hänen tapansa tervehtiä. Muistan — enkä ole varmasti ainoa — miten hauskaa oli koulun ulkopuolella tulla rehtoria vastaan ja odottaa hänen kohteliasta hatunnostoaan. Pieni ensimmäisen luokan oppilaskin tunsi olevansa kuin kuka tahansa huomattu henkilö. Kuten Tuura ja isäni, Oksanenkin oli tiukan kurin mies. Silloin tällöin sattuneet myrskyisät päivät kouluelämässä ovat Riihimäen yhteiskoulun entisten oppilaiden hyvässä muistissa.

Syksyisin ja joskus keväisinkin koululla oli tapana tehdä retki johonkin ympäristön kohteeseen, jonne marssittiin luokittain hyvässä järjestyksessä. Ollessamme viimeisellä luokalla me pojat päätimme kuitenkin ajaa komeasti autolla ja jonkin verran muita myöhemmin. Tätä saimme kuitenkin katua. Perillä rehtori otti meidät ankaraan puhutteluun ja rangaistukseksi saimme seisoa keskellä pihamaata liikkumattomana ryhmänä lähes koko retken ajan. — Milloin Oksanen havaitsi oppilaassa omakohtaista, koulutehtävien ulkopuolelle ulottuvaa tiedollista harrastusta, kiinnostui hän aivan erikoisesti. Läksyn sanatarkkaan kuulusteluun hän ei sen sijaan uhrannut sanottavasti aikaa.

Yllä esitetyt hajanaiset muistikuvat voi ehkä sopivasti päättää erään Eteläisen koulun entisen oppilaan sanoilla, joka maat ja mantereet kierrettyään aikojen päästä entisen koulunsa ohi kulkiessaan virkahti: »Tuolla sitä minustakin miestä tehtiin!» — Tähän suuntaan nuorison parhaaksi, työskentelivät nuo kolme vanhaa Riihimäen opettajahahmoa kukin oman luonteensa ja omien menetelmiensä mukaisesti.

Vaarit kertovat

Riihimäki-Seuran vuosikokouksen yhteyteen 26. 4. 1960 oli Riihimäen Lasi Oy:n juhlavuoden johdosta järjestetty n.s. pyöreän pöydän keskustelu, jossa käsiteltiin po. lasitehtaan alkuaikoja. Keskustelu talletettiin magnetofoninauhaan. — Tällöin m.m. tehtaan ent. työnjohtaja Rudolf Vuolahti kertoi:

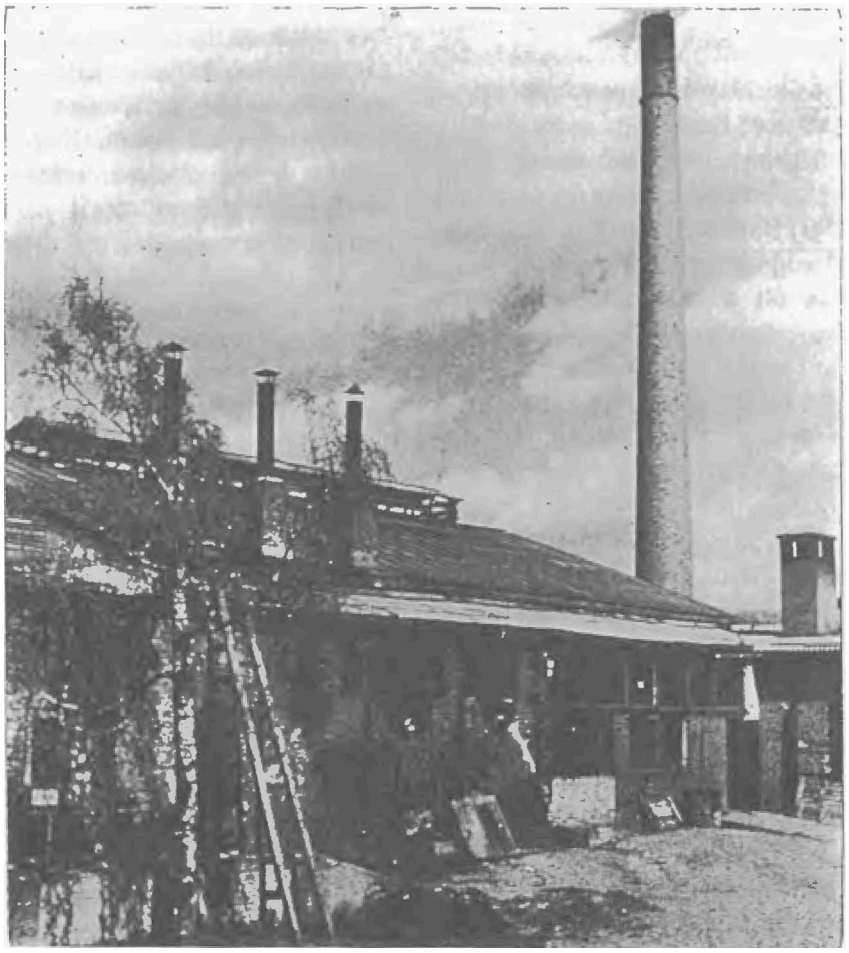
»Tehtaan perustaja M. A. Kolehmainen muutti tänne Karhulasta samoinkuin minäkin. Ensin tuntui oudolta tulla liikepaikalta asumattomaan korpeen, mutta siinä se alkoi mennä auttaessa aloittavaa tehdasta eteenpäin. — V. 1910 rakennettiin ensiksi yksi hytti, jossa oli n.s. upokasuuni, mutta jo seuraavana vuonna tehtiin toinen hytti ,jonka ulkoseinät oli puusta samoinkuin ensimmäisenkin. Tässä toisessa hytissä oli

sitävastoin n.s. vannauuni. Kumpikin hytti on vieläkin jäljellä. Asuinrakennuksiakin alettiin heti rakentaa, ja niitä valmistui jotenkin sitä mukaan kuin tarvittiin.

Ensin puhallettiin talouslasia. Myöskin kristallin hiominen aloitettiin hetimiten, ja oli siinä aluksi kolme miestä. Lasin menekki oli alusta pitäen erittäin hyvä. Niinpä muistan, kun insinööri A. P. Kolehmainen oli kerran myyntimatkalla, toi hän tullessaan tilauksia niin paljon, että ne olisivat kestäneet valmistaa silloisella tuotantoteholla koko vuoden! Menekin yhä lisääntyessä täytyi tehdasta kerta toisensa jälkeen laajentaa, kunnes se on saavuttanut nykyisen laajuutensa.

Ensimmäisinä vuosina teki »vanha johtaja», joksi nimitettiin tekn. johtaja M. A. Kolehmaista, itse lasien mallit. Myöskin tekivät malleja hiojat. Kauniita laseja tehtiin silti jo tällöinkin.

Tehtaan johdon ja työntekijäin suhteet olivat hyvät, sillä eihän se tehdaskaan olisi mennyt muuten eteenpäin. Mikäli minä muistan tehtaan alkuajoilta, olivat isäntämme hyvin tuttavallisia. Kävimme yhdessä laulu- ja soittoharjoituksissa. Olihan toimitusjohtaja, sittemmin vuorineuvos A. P. Kolehmainen toisinaan vähän tiukka mies. Mutta minä olen sitä mieltä, että täytyy sitä johtajan joskus tiukka ollakin, kun asiat menevät sille kantille, etteivät ne lähde muuten luistamaan. Hyvin sitä on toimeen tultu näihin päiviin asti. — Nyt minä olekin jo eläkevaari, kun sairaus pääsi minut valtaamaan.»

TÄSTÄ SE ALKOI

Oy Riihimäen, nyk. Riihimäen Lasi Oy, v. 1910 valmistunut ensimmäinen hytti. Tästä on sittemmin tarmokkaan ja taitavan johdon sekä ammattitaitoisten työntekijäin yhteistyön tuloksen kehittynyt yksi Pohjoismaiden suurimmista lasitehtaista.

Kun on kuulunut erilaisia mielipiteitä siitä, missä se Karan kartanon ulkotilan riihi on ollut, josta Riihimäen asema on saanut nimensä, kysyin asiaa ent. veturinkuljettaja Jalmari Särkipadolta, joka on asunut paikkakunnalla jo vuodesta 1898 lähtien, ja hän kertoi tällöin asiasta kuten seuraa:

»Silloin kun minä tulin Riihimäkeen, niin kuulin täällä ennen minua asunneilta, että nykyisen Riihikadun varrella, siinä missä nykyään sijaitsee Kulmalan ja Riihikadun yhtymäkohta ja Riihimäen Saha Oy:n korjaamo, oli mäentöyry, jolla oli riihi. Tämän riihen mukaan sanotaan aseman saaneen nimensä. — Riihen vieressä kasvoi kaunis mäntykin. — Samaan mäentöyryyn, joka myöhemmin on leikattu pois, oli talvisodan aikana tehty väestönsuoja.»

Kysymykseen, mitä hän tietää siitä rakennuksesta, jossa oli aikoinaan Wolter Simberg'in apteekki, ja sen länsipuolella olevasta pienestä rakennuksesta, vastasi Särkipato:

»Siinä ent. apteekkirakennuksessa oli minun tänne tullessani tohtori Enckell'in asunto, mutta alkujaan se oli Karan ulkotilan päärakennuksena. Ennen Simberg'iä piti siinä myös jonkin aikaa apteekkia V. Sahlberg. — Ent. apteekkirakennuksen länsipuolella olevassa pienessä puurakennuksessa oli aikoinaan Karan kartanon meijeri, joka sittemmin muutettiin sen viereen rakennettuun kivirakennukseen, sekä meijerskan asunto. Rakennuksen länsipäässä oli kahden paalun varassa ruokakello, ns. »vellikello», jolla työväkeä soitettiin syömään. — Tästä ruokakellosta muistuu mieleeni hauska tarinakin. Asia oli niin, että sen ent. meijerirakennuksen lähellä asui eräs lämmittäjä, joka oli ihastunut meijerskaan. Mutta tämän luona kävi myös eräs liikenneosaston mies, ja se harmitti lämmittäjää. Kun viimeksimainittu taas erään kerran näki liikenneosaston miehen menevän meijerskan asuntoon, niin hän haki lihanpalasen ja sitoi sen noin puolen metrin korkeudelle ruokakellon nauhaan ja meni sitten pensaitten takse katsomaan kuinka käy. Eipä kulunut kauankaan, kun muuan ohikulkeva koira huomasi lihanpalan ja alkoi sitä innokkaasti repiä. Silloin kello alkoi tietysti vimmatusti soida. Meijerskan luona ollut kilpakosija pelästyi tästä niin, että ryntäsi suin päin takki kainalossa ulos, ja lämmittäjällä oli hauskaa!»

*

Maisteri ja minä

ynnä foksterrieri Molla olimme iltakävelyllä — kuten kuvasta näkyy —, viime keväänä iltapäiväuutisten jälkeen. Kun ensin oli todettu

Paikkakunnan liikenneoloista y.m. kertoi ent. kauppalan työmies Antto Nieminen seuraavasti:

»Täällä oli keväällä 1920 minun tänne muuttaessani kaksi pika-ajuriakin, nim. Riihikatu 1:ssä asuva Myllylä, joka piti talossaan myös matkustajakotia. Esim. Köykkälän tienhaaraan maksoi kyyti silloin mk 1: 50. — Toinen ajuri oli Yrjö Stenberg, jolla oli talo Jokikylässä. Nämä olivat vuorotellen asemalla odottamassa kyytiä. Kerran sitten sattui Stenberg olemaan vuorossa, kun junasta tuli asetehtaan konttoripäällikkö Lang ja otti kyydin. Mutta kun Stenbergin »roskat» olivat heikonpuoleiset, katkesi niitten akseli apteekin mäessä, ja Lang joutui kävelemään. — Hän oli nim. niitä yli 100 kg:n miehiä.»

Kysymykseeni, tunsiko Nieminen poliisikonstaapeli Vuorisen, joka on täällä aikoinaan elänyt ja vaikuttanut, kertoi Nieminen:

»Tunsinhan minä. Vuorinen oli Muroleen sahalla töissä samoinkuin minäkin. Hän oli siellä taaplaajien »föörinä». Sittemmin hän harjoitti pika-ajurin liikettä Helsingissä ja Tampereella, mutta rupesi viimeksimainitussa paikassa poliisiksi ja muutti sitten tänne. — Muistan, että hän kerran tavattuaan asemalla kaksi tuttua miestä tukevasti humalassa, vei heidät yöksi saunaansa selviämään. Tuttuja kun olivat, vei Vuorinen aamulla heille tarjottimella kahvia, mutta miehet olivatkin jo lähteneet tiehensä. Vuorinen noitui ja sanoi, että kun kehtaavatkin karata, vaikka hän toi kahviakin.»

Toimittaja.

kevään edistyminen, sanoin minä: »Kuules, maisteri, sinä puhuit kuulemma taannoin radiossa Kara-nimen alkuperästä. Kerroppas nyt mitä sinä oikein siitä asiasta tiedät, kun en sattunut sitä juttuasi kuulemaan.»

Maisteri: »Kirjallisten tietojen mukaan on Karan kartano ollut viisitoistasataluvulla läänityksenä kuuluisalla Horn-suvulla. Kara-nimi esiintyy siis asiakirjoissa jo ainakin lähes 500 vuotta sitten. Kansan suussa se on tietysti sitä vielä paljon vanhempi.

Jo esihistoriallisena aikana oli vilkas liikenneyhteys Suomenlahden ja Hämeen sydänseutujen välillä. Muun muassa kulki yksi kauppatie Vantaan jokea pitkin, kesällä vesitienä ja talvella rekitienä. Viisitoistasataluvulla mainitaan yhtenä tämän tien varastopaikkana Karhi nykyisen kaupunkimme liepeillä. Eräs toinen väylä kulki Porvoosta Mäntsälänjokea ja kannaksen yli Oitin ohitse Puujokeen. Yllä olevat seikat oikeuttavat meidät edellyttämään, että Vantaan latvoilta Puujoen vesistöön on Karan alueen kautta ollut vetokannas. Ehkäpä Oitin tien ja Karan tien yhtymäkohtaan Puujoen varrelle syntyi Turkhaudan »kaupunki».

Noina kaukaisina aikoina olivat kaupparetket samalla ryöstöretkiä. Mukana olivat tavallisesti sotilaitten ja kauppiaitten perheet. Sopiviin paikkoihin jätettiin vartiojoukko turvaamaan paluumatkaa, siis huoltotehtäviin. Kun vartiomiehillä oli perheet mukanaan, saattoi osa heistä jäädä vartiopaikalleen pysyväisesti, syntyi vakinainen asutus. On hyvinkin ajateltavissa, että vartiomiehiä jätettiin kannaspaikkoihin, joissa oli uudestaankuormauksia, veneiden vaihtoa ja niin edespäin. Sellainen seutu oli nähtävästi Karan ympäristö. Kaupparetket voitiin tehdä hyvinkin kaukaa, Itämeren eteläarannikoilta, Tanskasta, Hollannista, Englannista, ehkäpä vanhasta Roomasta saakka. Huoltotoiminta on latinaksi carare, englannin kielellä care. Näistä sanoista on vuosisatojen kuluessa voinut huoltopaikan nimeksi muodostua Kara. Voimme myöskin ajatella, että ristiretkien ajoilta ruotsinkielisillä rannikkoasukkailla on ollut näillä seuduilla huoltoasema. Ruotsinkielisestä karl (mies)-sanasta on syntynyt nimi Karla-Miehelä. Patastenmäen takana on Talkaran tila, jonka alkuperäinen ruotsinkielinen nimi oli Dalkarla, paikka, jossa on asunut taalainmiehiä. Se osoittaa että sana karla on muuttunut karaksi,»

Kalle-Lauri

Suosikaa alla lueteltuja liikkeitä ja teollisuuslaitoksia,
jotka ovat tukeneet tämän julkaisun aikaansaamista:

Bergin Rauta Oy, Riihimäki, puh. 125, 126, 127 ja 128
Havin Osakeyhtiö
Helsingin Osakepankki, Riihimäki
Helsingin Työväen Säästöpankki
Ilmola-Valokuvaamo Valokuvaustarpeisto. Kuvavalmistamo
Karjakunta
Keijo Paananen ja Kumpp.
Kommandiittiyhtiö Tilkepaja
Kumela Oy
Olut Oy, Riihimäki
Osuuskauppa Kara, Riihimäki, puh. 911 ja 912
Osuusliike Ahjo Kaupunginhotelli
H. G. Paloheimo Osakeyhtiö
Oy Pohjoismaiden Yhdyspankki
Raku-Kuva, Valtakatu 4, Riihimäki, puh. 475
Oy Renlund Ab, Riihimäen sivuliike
Riihimäen Kirjapaino Oy puh. 596
Riihimäen Kone- ja Maatalous, A. Huhdanmäki, Kommandiittiyhtiö
Riihimäen Konttorikone, puh. 3312 ja 990
Riihimäen Lasi Oy
Riihimäen Makkaratehdas Oy
Riihimäen Meijeriliike Oy
Riihimäen Sanomat, puh. 435
Riihimäen Seudun Osuuskassa
Riihimäen Sähkö-Teho Oy
Riihimäen Säästöpankki
Riihimäen Tapetti ja Väri
Oy Sako Ab
Suomen Maanviljelijäin Kauppa Oy
Oy Teka Ab
Teräs Oy
Virkin Virvoke Oy